

Konstrukce pojmové / Fenomény a konstrukce (pojmové)

Fenomenologie je cenná právě důrazem na fenomény, ale filosofii nelze redukovat na fenomenologii; tu je třeba spíše chápat jako jednu z nejvýznamnějších metod filosofických, ovšem vedle metody pojmových konstrukcí. Bylo by stejnou chybou nedbat fenoménů jako odmítat pojmové konstrukce. Skutečná fenomenologie se ostatně bez konstrukcí stejně neobejde; samotné fenomény je možno a někdy nutno ustavit za pomoci pojmových konstruktů. Čili jinak řečeno, někdy je třeba pracovat s konstruovanými fenomény. K tomu nás vlastně vede kritika řeckého typu pojmovosti, která se omezuje na konstrukce tzv. intencionálních předmětů (objektů) po vzoru geometrickém. Takové konstrukce jsou ovšem většinou inkompatibilní s jakýmkoli fenomenologickým přístupem (právě jen většinou, protože někdy se – zejména matematické – konstrukce vnutí i do fenoménů samých; např. vskutku „vidíme“ na kostce 5 teček, aniž bychom je museli počítat, ale jenom proto, že se nám počítání – což je záležitost konstrukcí – promítlo přímo až do vnímání). To však zdaleka neznamena, že zmíněný řecký typ pojmovosti, který na tolik staletí ovlivnil evropské myšlení a zejména přírodovědu, je typem jediným a že k němu není žádná alternativa. Skutečné, živé myšlení pracuje zřejmě vedle předmětných konotací také s konotacemi nepředmětnými. To však už samo o sobě naznačuje, že v řadě případů jsme si navykli pracovat také s intencionálními ne-předměty, resp. že sice neuvědoměně, ale asi velmi často pracujeme s pojmovostí dost odlišnou od té staré, řeckého původu. Problémem tedy není umělé vytvoření alternativní pojmovosti, nýbrž nalezení toho, co v našem myšlení už je, ale neuspořádaně, protože nedostatečně reflektovaně. Systematická výstavba ve smyslu (a duchu) nové pojmovosti se však nevytvoří sama, ale bude potřebovat nemenších geniů, než jakých bylo zapotřebí pro výstavbu pojmových systémů starších.

(Písek, 030725-1.)